

Asia: VN/14348/2024

Lausuntopyyntö luonnoksesta valtioneuvoston asetukseksi sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetun asetuksen muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Lausuntonne asiakasmaksuasetuksen muutoksista

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (THL) kiittää lausuntomahdollisuudesta julkisen terveydenhuollon asiakasmaksuihin esitetyistä korotuksista.

Suomessa asiakasmaksujen ja omavastuiden osuus terveydenhuollon rahoituksessa on verrattain suuri, johtuen erityisesti kotihoidon ja lääkkeiden omavastuista. Nyt esitetyt korotukset nostavat edelleen kotitalouksien suoraa rahoitusosuutta terveydenhuollosta. Terveysmenoista koitua maksutaakka suhteessa maksukykyyn on suuri erityisesti pienituloisilla kotitalouksilla. THL:n tekemän vaikutusarvioinnin mukaan edes maksukatto ei täysin suojaisi asiakasta maksukorotuksilta, vaan maksut kasvaisivat arviolta myös 74 prosentilla maksukaton ylittäneistä. Tämä johtuu siitä, että valtaosalla maksukaton ylittäneistä on lyhytaikaisia laitoshoitajaksoja, joista poikkeuksellisesti peritään niin sanottu ylläpitomaksu vielä maksukaton täyttymisen jälkeen.

THL ei kannata merkittäviä korotuksia julkisen terveydenhuollon asiakasmaksuihin. Näkemyksen taustalla on THL:n strategian visio: jotta me kaikki voisimme hyvin. Toimiva ja saavutettava julkinen terveydenhuolto on erityisen tärkeä niille väestöryhmille, kuten työttömille, työmarkkinoiden ulkopuolella oleville, iäkkäille ja monisairaille, jotka eivät ole työterveyshuollon maksuttomien palvelujen piirissä. Viimeaikaiset ja suunnitteilla olevat heikennykset sosiaalietuuksiin kohdentuvat pitkälti samoihin väestöryhmiin. Jos asiakasmaksukorotuksia kuitenkin tehdään, maksukaton tason laskeminen korotusten yhteydessä voisi olla tapa, jolla voitaisiin ainakin osin ehkäistä suurien maksutaakkojen kasvaminen.

Korotukset kohdistuvat erityisesti erikoissairaanhoidon maksuihin, mutta myös perusterveydenhuollon maksuja korotetaan 22,5 prosentilla. Tutkimuskirjallisuuden näkökulmasta korotusten kohdistumisesta erikoissairaanhoidon voidaan pitää perustellumpana kuin korotuksia perusterveydenhuollon maksuihin. Olettamus on, että erikoissairaanhoidossa hoidetaan asiakkaita, joiden kohdalla asiakasmaksu vaikuttaa palvelukäyttöön keskimäärin vähemmän kuin

perusterveydenhuollon asiakkailta, jolloin käyttäytymisvaikutusten mahdolliset negatiiviset seuraukset esimerkiksi terveyteen olisivat pienempiä.

Kansainvälisten tutkimusten mukaan erikoissairaanhoidon maksumuutosten vaikutukset palvelujen käyttöön ovat vähäisempiä kuin perusterveydenhuollossa, mutta eräiden tutkimusten mukaan laitoshoitomaksujen muutokset voivat vaikuttaa hoitojaksojen pituuksiin. Kansainvälisen tutkimusnäytön soveltuminen Suomeen on kuitenkin epävarmaa, ja Suomessa ei ole tutkittu erikoissairaanhoidon maksumuutosten vaikutuksia palvelujen käyttöön. On tutkimuksellisesti epäselvää, voiko nyt esitettyjen muutosten vaikutuksia tutkia jälkikäteen uskottavalla havaintoaineistoon perustuvalla tutkimusasetelmalla. On myös tutkimuskirjallisuuden valossa epäselvää, kuinka merkittäviä vaikutuksia palvelukäytön muutoksilla ylipäätään on esimerkiksi terveyteen. Kuten todettua STM:n perustelumuistiolounnoksessa, erikoissairaanhoidossa palvelujen käyttö ja maksut jakautuvat pääsääntöisesti perusterveydenhuoltoon tasaisemmin väestön tulojakaumassa.

Korotukset toteutetaan samaan aikaan kuin moniin sosiaalietuuksiin on jo tehty indeksijäädytyksiä ja leikkauksia, jolloin vaikutukset voivat kumuloitua tietyille kotitalouksille. Nämä kumuloituvat vaikutukset olisi syytä huomioida myös tulevaisuuden vaikutusarvioissa.

Pääjohtaja Mika Salminen

Johtaja Piia Aarnisalo

Lausuntonne todistuksista ja lausunnoista perittävistä asiakasmaksuista.

Huom! tämä kysymys on osoitettu ensisijaisesti hyvinvointialueille. Todistuksista ja lausunnoista perittävien asiakasmaksujen jatkovalmistelua varten hyvinvointialueita pyydetään tuottamaan valmistelun tueksi tietoa hyvinvointialueen antamien todistusten ja lausuntojen määristä sekä niistä saatavista asiakasmaksutuloista. Samalla mahdollisuuksien mukaan pyydämme tietoa alla olevasti eriteltynä:

- Lääkäriinlausunnot ajokorttia varten
- Lääkäriinlausunnot aselupaa varten
- Muut säädöspohjaiset lausunnot ja todistukset (jos tieto jo koottuna)
- Muut (ei-säädöspohjaiset) todistukset (jos tieto jo koottuna).

Lisäksi hyvinvointialueita pyydetään arvioimaan todistuksista ja lausunnoista perittävän asiakasmaksun nykyisen enimmäismäärän suhdetta todistusten/lausuntojen tuottamisen kustannuksiin (maksujen kustannusvastaavuus).

Tietoa tarvitaan, jotta todistuksista ja lausunnoista perittävän maksun enimmäismäärään valmisteltavan

korotuksen vaikutukset hyvinvointialueen rahoitukseen voidaan arvioida hyvinvointialueiden rahoituksen turvaavalla tavalla.

-

Kortelainen Mika
THL - Finnish Institute for Health and Welfare